

دادگاه در چه مواردی دادخواست را رد می‌کند؟

مراجع قضایی در صورتی به اختلافات حقوقی میان افراد رسیدگی می‌کنند که طرفین دعوا یا یکی از آن‌ها از طریق ارایه دادخواست، رسیدگی به دعوا را مطالبه کند. در برخی موارد، ممکن است که دادخواست ارایه شده رد شود.



مراجع قضایی در صورتی به اختلافات حقوقی میان افراد رسیدگی می‌کنند که طرفین دعوا یا یکی از آن‌ها از طریق ارایه دادخواست، رسیدگی به دعوا را مطالبه کند. در برخی موارد، ممکن است که دادخواست ارایه شده رد شود.

به گزارش «تابناک» واژه دادخواست در قانون آیین دادرسی مدنی در دو معنای لغوی و اصطلاحی خود به کار رفته است. دادخواست در معنای لغوی خود، حاصل مصدر دادخواستن است و آن یعنی دادخواهی کردن، عدالت طلبیدن و تظلم. طبق ماده ۴۸ این قانون، دادگاه زمانی مکلف به رسیدگی به دعوا می‌شود که فردی در مرجع قضایی صالح از طریق ارایه دادخواست، دادخواهی کند.

واژه دادخواست در اصطلاح حقوقی به سند و برگه ای گفته می‌شود که شکل و فرم خاصی دارد و برای اعمال حق دادخواهی مورد استفاده قرار می‌گیرد. به همین جهت ماده ۵۱ قانون آیین دادرسی مدنی بیان کرده است که دادخواست باید به زبان فارسی و روی برگه های چاپی مخصوص نوشته شود. در این نوشتار هر کجا از واژه دادخواست استفاده کنیم، مقصودمان معنای دوم، یعنی سند و برگه چاپی مخصوص است.

موارد رد دادخواست طبق قانون آیین دادرسی مدنی

رد دادخواست، در قالب صدور قرار صورت می‌پذیرد. در موارد زیر دادخواست ارایه شده رد خواهد شد:

برای این که یک دادخواست نزد مراجع قضایی معتبر محسوب شود، باید حاوی شرایطی باشد. در صورتی که دادخواست خواهان ناقص باشد، مدیر دفتر دادگاه باید ظرف ۲ روز به خواهان اخطار بدهد که نواقص موجود را رفع کند. خواهان برای رفع این نواقص ۱۰ روز فرصت دارد. اگر در این مدت نواقص موجود را رفع نکند، مدیر دفتر دادگاه قرار رد دادخواست را صادر خواهد کرد و به این نحو دادخواست رد خواهد شد. مشخصات خواننده، خواسته خواهان و ذکر دلایل و مدارکی که نشان می‌دهد خواهان در دعوا حقی دارد از شرایطی است که اگر تکمیل نشود، دادخواست رد خواهد شد. (مواد ۵۴ تا ۵۶ و نیز ماده ۶۶ قانون آیین دادرسی مدنی)

یکی از حقوق پیش بینی شده برای خواننده دعوا (کسی که دعوا علیه او طرح می‌شود) آن است که از دادگاه بخواهد تا از خواهانی که وی را به دادگاه فراخوانده است، تأمین مالی بگیرد. این تأمین به تأمین دعوای واهی معروف است. در واقع، در این موارد خواهان مقداری پول یا هر مال دیگری را قبل از ورود به دعوا و بر اساس تشخیص دادگاه می‌پردازد تا اگر خواننده در دعوا پیروز شد، به عنوان خسارت به وی پرداخت شود.

اگر خواهان از پرداخت این تأمین خودداری کند، دادگاه با صدور قرار رد دادخواست وی، از ورود به ماهیت دعوا خودداری خواهد کرد. این، در واقع راهکاری است تا از طرح دعوای بی مورد در دادگاه‌ها از سوی خواهان جلوگیری شود. (ماده ۱۰۹ قانون آیین دادرسی مدنی)

ممکن است اتباع دولت‌های خارجی در دادگاه‌های داخلی طرح دعوا کنند. در این صورت، اگر خواننده دعوا ایرانی باشد و درخواست تأمین دهد، خواهان (تبعه خارجی) باید مالی را به عنوان تأمین به دادگاه بسپارد. در غیر این صورت، دادخواست او از سوی دادگاه رد خواهد شد. (ماده ۱۴۷ قانون آیین دادرسی مدنی) البته در مواردی هم اتباع بیگانه از دادن این تأمین معاف می‌شوند که در ماده ۱۴۵ ذکر شده است.

به گزارش مهرداد، چنان که می‌دانیم غیبت هر یک از طرفین دعوا در دادگاه، مانع از رسیدگی به دعوای مطرح شده نیست؛ بنابراین اگر خواننده در دادگاه حاضر نشود، ممکن است با مدارک موجود، حکمی علیه وی صادر و به وی ابلاغ شود. اگر این حکم به خود وی ابلاغ نشود و از محتوای حکم صادرشده هم بی‌اطلاع باشد، تا ۲۰ روز مهلت دارد از حکم صادرشده و اخواهی کند.

بعد از گذشت مهلت ۲۰ روزه، وی حق واخواهی نخواهد داشت مگر اینکه عذر موجهی برای عدم اقدام خود در این ۲۰ روز داشته باشد. در واقع، واخواهی را قانونگذار برای خوانده ای در نظر گرفته است که در جریان دادرسی شرکت نداشته، از مفاد حکم غیابی به جهت عدم ابلاغ به خود وی، بی اطلاع بوده و نسبت به رأی صادرشده اعتراض دارد. حال، اگر دادگاه تشخیص دهد که خوانده از مفاد حکم، اگر چه به خود وی ابلاغ نشده بلکه مثلاً به یکی از افراد ساکن در نزدیکی اقامتگاه وی ابلاغ شده، آگاه بوده است یا بدون داشتن عذر موجه، خارج از مهلت ۲۰ روزه اقدام به تسلیم دادخواست کرده است، دادخواست او در خصوص واخواهی را رد خواهد کرد. کسی که برای اولین بار در دادگاهی محکوم می شود، در اغلب موارد حق اعتراض نسبت به رأی صادرشده را در دادگاه تجدیدنظر دارد. در این راستا وی باید دادخواست تجدیدنظری را به مرجع صالح تقدیم کند. دادخواست تجدید نظر نیز باید دارای شرایطی باشد که در ماده ۳۴۱ به آن ها اشاره شده است. هرگاه این شرایط رعایت نشوند، مدیر دفتر دادگاه ابتدا اخطار رفع نواقص را به تجدیدنظر خواه ابلاغ می کند. در صورت عدم تکمیل دادخواست در مهلت مقرر، مدیر دفتر دادگاه یا خود دادگاه بسته به شرایط، قرار رد دادخواست تجدیدنظر را صادر خواهد کرد. (مواد ۳۴۴ و ۳۴۵ قانون آیین دادرسی مدنی)

اعتراض به رأی صادر شده از دادگاه نخستین (اولین دادگاهی که به دعوا رسیدگی می کند) و دادگاه تجدید نظر در دیوان عالی کشور نیز با وجود شرایطی امکان پذیر است. (رجوع شود به مواد ۳۶۷ و ۳۶۸ قانون آیین دادرسی مدنی) این اعتراض نیز باید در قالب دادخواست نوشته شود که به آن دادخواست فرجامی و به این اعتراض نیز فرجام خواهی از دیوان عالی کشور گفته می شود.

در صورتی این دادخواست در مهلت قانونی ۲۰ روزه خود به مرجع صالح تقدیم نشود یا نافص باشد و در مهلت ۱۰ روزه تکمیل نشود، به موجب قرار رد دادخواست، رد خواهد شد. (مواد ۲۸۲ و ۲۸۴ قانون آیین دادرسی مدنی)

آثار صدور قرار رد دادخواست

اگر دادخواستی که به دادگاه ارایه شده است، رد شود، چه خواهان به این رد دادخواست اعتراض داشته باشد و چه اعتراضی نداشته باشد، باز هم می تواند دعوی خود را با تنظیم یک دادخواست دیگر طرح کند. البته این دادخواست باید شرایط قانونی را داشته باشد. درواقع، رد دادخواست مانع طرح مجدد دعوا نیست و باعث نمی شود که خواهان حق طرح مجدد دعوا را از دست بدهد.

می توان به رد دادخواست اعتراض کرد

اگر دادخواست به هر دلیلی رد شود، این رد در قالب صدور قرار رد دادخواست صورت خواهد گرفت. در این صورت خواهان می تواند به رد دادخواست خود اعتراض کند. با این حال باید به این دو نکته توجه داشت:
اگر خود دادگاه دادخواست را رد کرده باشد، پرونده از دادگاه رسیدگی کننده خارج می شود و خواهان می تواند در مرجع بالاتر به آن اعتراض کند.

اگر مدیر دفتر دادگاه دادخواست را رد کرده باشد، در همان دادگاه قابل اعتراض خواهد بود. یعنی خواهان اگر بخواهد به آن اعتراض کند، باید به همان دادگاه مراجعه کند.